

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Ringkonnakohus
Kohtukoosseis	Villem Lapimaa, Maret Altnurme ja Virgo Saarmets
Otsuse tegemise aeg ja koht	02.10.2026, Tallinn
Haldusasja number	3-26-1963
Haldusasi	Skarcon OÜ kaebus Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse kohustamiseks viia riigihanke nr 277945 alusel korraldatava minikonkursi nr 312432 „Videokonverentsiseadmete ostmise“ tehniline kirjeldus kooskõlla õigusaktidega ning riigihangete vaidlustuskomisjoni 30.06.2026 otsuse tühistamiseks osas, millega jäeti Skarcon OÜ vaidlustus läbi vaatamata
Menetlusosalised	Kaebaja (vaidlustaja) Skarcon OÜ, esindaja v.adv Keidi Kõiv Vastustaja (hankija) Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus, esindajad v.adv-d Kadri Härginen ja Mario Sõrm
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 12.08.2026 otsus
Menetluse alus ringkonnakohtus	Skarcon OÜ apellatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Lihtmenetlus

RESOLUTSIOON

1. Võtta toimikusse Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse 04.09.2026 vastuse lisa (dtl 240–248).
2. Jätta rahuldamata Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse taotlus Skarcon OÜ kaebuse osaliselt läbi vaatamata jätmiseks.
3. Jätta Skarcon OÜ apellatsioonkaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 12.08.2026 otsus muutmata.
4. Mõista Skarcon OÜ-lt (rg-k 11679710) välja Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskuse kasuks 5500 eurot apellatsiooniastmes kantud menetluskulu katteks.
5. Jõustunud otsus avaldada arvutivõrgus tervikuna.

Selgitus

Otsuse peale võib Riigikohtule esitada kassatsioonkaebuse 10 päeva jooksul otsuse avalikult teatavastegemisest arvates, s.o hiljemalt 12.10.2026 (HKMS § 278 lg 1). Hankeasjas ei saa esitada vastukassatsioonkaebust (HKMS § 278 lg 3).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus (RIT) avaldas 22.06.2026 riigihangete registris hankelingu sõlmimiseks minikonkursi „Videokonverentsiseadmete ostmine“ viitenumbriga 312432. Minikonkurss korraldatakse raamlepingu raames, mis on sõlmitud riigihanke nr 277945 „Videokonverentsi-, heli- ja esitlusseadmete soetamine ja teenuste tellimine“ tulemusel. Minikonkursi eesmärgiks on sõlmida hankelingu videokonverentsiseadmete ostmiseks. Hankelingu esemeks on videokonverentsiseadmed, samuti ostetavate asjade kohale toomine hankija määratud asukohta Eestis. Pakkumuste esitamise tähtajaks oli määratud 06.07.2026 kell 11:00. Minikonkursi alusdokumentide hulka kuulub tehniline kirjeldus (TK). Selle p-s 1.5 on esitatud tabelina soetatavate asjade nimekiri koos kogustega ja asukohaga. TK p-s 4 on kehtestatud tehnilised tingimused hangitavatele asjadele ja nendega koos hangitavatele lisadele.

2. Skarcon OÜ esitas 29.06.2026 riigihangete vaidlustuskomisjonile (VAKO) vaidlustuse minikonkursil nr 312432 „videokonverentsiseadmete ostmine“ avaldatud hankedokumentide peale riigihangete seaduse (RHS) § 189 lg 5 alusel. Vaidlustuses leiti, et minikonkursi alusdokumendid sisaldavad mitmeid RHS-i nõuetega vastuolus olevaid tingimusi. Alusdokumentides esinevad puudused rikuvad läbipaistvuse, võrdse kohtlemise, proportsionaalsuse ja konkurentsi efektiivse ärakasutamise põhimõtteid, mis takistavad majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamist.

3. VAKO jättis **30.06.2026 otsusega vaidlustusasjas nr 140-26/312432** Skarcon OÜ vaidlustuse läbi vaatamata põhjusel, et vaidlustus ei ole esitatud tähtaegselt. VAKO leidis, et alusdokumentide peale tulnuks vaidlustus esitada RHS § 189 lg 2 p-s 2, mitte RHS § 189 lg-s 5 sätestatud tähtaja jooksul.

4. Skarcon OÜ esitas 01.07.2026 Tallinna Halduskohtule **kaebuse** RIT-i kohustamiseks viia minikonkursi nr 312432 TK tervikuna kooskõlla õigusaktidega; kui kohus asub seisukohale, et TK ei ole tervikuna õigusvastane, viia alternatiivselt kooskõlla õigusaktidega TK p-d 4.1.19, 4.1.20, 4.1.22, 4.2.19, 4.2.20, 4.2.22, 4.3.1, 4.3.20, 4.3.22, 4.3.26, 4.3.33, 4.3.34, 4.3.36, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4, 4.8.11 Cisco Webex Control Hubi nõude ja Cisco Meeting Server 1000 nõude osas ning TK p-d 1.5 ja 4.6.9; ning tühistada VAKO otsus osas, millega jäeti Skarcon OÜ vaidlustus läbi vaatamata.

VAKO on kohaldanud ebaõigesti RHS § 189 lg 2 p-i 2 ja lg-t 5. Nende sätete grammatilise ja teleoloogilise tõlgendamise puhul ei ole võimalik jõuda muule järeldusele, kui et raamlepingu alusel korraldatud hankelingu sõlmimise menetlusele kohaldub RHS § 189 lg 5. RHS-i kommentaaride kohaselt sätestab RHS § 189 lg 5 vaidlustuse esitamise tähtaja erireegli raamlepingu alusel hankelingu sõlmimise menetluses. Minikonkurss ei ole hankemenetluse liik, vaid tegemist on erimenetlusega. RHS § 189 lg 5 sõnastus ei viita sellele, et see kohalduks üksnes raamlepingu alusel hankelingu sõlmimise menetluses tehtud otsustele, vaid see viitab lepingu sõlmimise menetlusele tervikuna. See menetlus algabki momendist, mil ettevõtjatele esitatakse kutse dokumentidega tutvumiseks, ning kestab kuni RHS § 73 lg-s 3 sätestatud sündmuse saabumiseni. Rahandusministeerium on korduvalt rõhutanud, et minikonkurss ei ole

hankemenetluse liik, mistõttu ei laiene sellele automaatselt nt RHS 2. ptk sätteid. Lisaks ei ole RHS § 189 lg 2 p-s 2 nimetatud raamlepingu alusel korraldatavaid menetlusi, aga on seevastu nimetatud väga konkreetsed menetlusliigid, millal seda rakendatakse: hankemenetlus, sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus, kontsessioonleping, ideekonkurss.

Hankija ei ole TK koostamisel järginud RHS § 88 lg-te 1 ja 7 nõudeid. TK ei ole koostatud hankija vajadusi rahuldavaid kasutusomadusi ja funktsionaalsusi silmas pidades. Koostatud on sisuliselt kaks tootekategooriat. 1. kategoorias (videokonverentsiseade 1, 2 ja 3, juhttahvel seinale, juhttahvel lauale, kaamera, lauamikrofon ja laemikrofon) on hankija sätestanud väga detailsed nõuded igale tootele, millele vastavad vaid ühe tootja, s.o Cisco tooteperekonda kuuluvad tooted. Sellele viitab ka näidistooded. Seega on tekitatud objektiivselt põhjendamatut takistust riigihangete avamisel konkurentidele, sest minikonkursil saavad pakkumuse esitada vaid Cisco toodete edasimüüjad, praegusel juhul üksnes AS Atea. Raamlepingu p 5.53 keelab seda kaudselt, sest raamlepingu partneriks on ka teised ettevõtted. Kuigi 2. kategooria (ekraan 75, ekraan 85, ekraani seinakinniti, ekraani tugijalg ratastel, ekraani laekinniti ja AV-IP seade) puhul on tegemist toodetega, millele ei ole piiravaid nõudeid kehtestatud ja mida saaksid kõik raamlepingu partnerid pakkuda, tekib kunstlik takistus ainuüksi sellest, et teised edasimüüjad peale AS Atea ei oma Cisco toodete edasimüügi õigust. Seega on praegune minikonkurss mõeldud üksnes AS-le Atea. Ka senise lepingute jaotuse järgi on AS-i Atea hüvanguks koostatud minikonkursside üle miljoni euro ulatuses.

1. kategooria toodete puhul tuleneb konkreetne piirang TK tingimustest, mille kohaselt mh peavad seadmed ühilduma hankijal kasutusel oleva keskhaldussüsteemiga Cisco Webex Control Hub ja hankija taristuseadmetega Cisco Meeting Server 1000; täitja peab lisama pakutavad litsentsid RIT-i olemasolevale kontole Cisco Webex Control Hubi keskkonnas. Need tingimused kirjeldavad ainult Cisco toodete arhitektuuri. Minimaalselt 4 pildisensori olemasolu (TK p 4.6.9) on sõna-sõnalt Cisco Quad Camera arhitektuuri kirjeldus. Ühegi muu tootja toote pakkumine pole võimalik, sest Webexi tugi on Cisco ainuomandis ning sellega saab ühendada vaid Cisco tooteid või Cisco lubatud tooteid. Seega on hankija TK-ga välistanud mistahes tegeliku konkurentsi. Hankija on enda vastuses jaatanud, et tema eesmärk on pidada ja hallata ühte keskhaldussüsteemi – Cisco Webex Control Hub – ning kõik tema poolt ostetavad litsentsid ja seadmed peavad nimetatud süsteemiga ühilduma. On ebaselge, millel põhineb arusaam, et vaid ühe kindla süsteemi olemasolu tagab kriisikindluse ja hankija vajaduste rahuldamise. See osutab, et hankija eelistab põhjendamatult ühte tootjat ja tema lahendust, millele tuginedes on üles ehitatud ka kõik järgnevad hankemenetlused.

Ei ole põhjust eelistada üht keskhaldussüsteemi. Hankijal võib olla korraga ka mitu keskhaldussüsteemi või ka mõni konfigureeritud versioon, kus erinevate tootjate seadmed töötavad koos dokumenteeritud ja toetatud konfiguratsioonina. See on turul laialt levinud praktika. Kui kõigile hankija teenindatavatele asutustele hangitakse tooteid vaid ühte keskhaldussüsteemi, on ühel hetkel riigil vaid Cisco tooted ja turg suletud ning edasistes hangetes saadakse vaid ebamõistlikult kõrge hinnaga pakkumusi, sest konkurente turul ei ole. Kõik pakujad, kes soovivad täita TK nõuete kogumit, peavad pakkuma 1. kategooria osas Cisco toodetel põhinevat lahendust, mis annab Cisco ametlikule edasimüüjale automaatselt konkurentsielise. Samaväärse toote pakkumise võimalus on näiline.

5. Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus palus jätta kaebus rahuldamata.

6. Tallinna Halduskohus tühistas **12.08.2026 otsusega** VAKO 30.06.2026 otsuse, jättis kaebuse rahuldamata ja menetluskulud menetlusosaliste endi kanda.

Praegusel juhul on tegemist raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetlusega. RHS § 189 lg 5 sätestab, et vaidlustus, mis esitatakse raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetluses, peab olema laekunud VAKO-le seitsme päeva jooksul alates päevast, kui

vaidlustaja sai teada või pidi teada saada oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, kuid mitte pärast hankelingu sõlmimist. Seega sätestab see vaidlustuse esitamise tähtaja erireegli raamlepingu alusel hankelingu sõlmimise menetluses. Sätte sõnastus ei viita sellele, et see kohaldub ainult raamlepingu alusel hankelingu sõlmimise menetluses tehtud otsustele, vaid see viitab lepingu sõlmimise menetlusele tervikuna, mis algab hetkest, mil ettevõtjale esitatakse dokumendid tutvumiseks. Raamleping ei kujuta endast hankemenetluse liiki. Raamlepingu sõlmimise menetluses ei ole dokumendid kättesaadavad kõigile riigihangete registri kasutajatele, vaid kutse pakkumuse esitamiseks saadetakse ettevõtjatele, kes on raamlepingu osapooled. Seega tuleb vaidlustuse esitamise tähtaega arvestada õiguste rikkumisest teada saamisest. Järelikult tuli siinsel juhul arvutada vaidlustuse esitamise tähtaega erinormi, st RHS § 189 lg 5 alusel, mitte RHS § 189 lg 2 p-s 2 sätestatud üldnormi alusel.

TK-s on hankija kehtestanud nõude, et pakutavad tooted peavad ühilduma hankijal kasutuses oleva keskhaldussüsteemiga Cisco Webex Control Hub. Pooled ei vaidle selle üle, et vastustajal on see keskhaldussüsteem kasutusel, ega ka selle üle, et kaebaja poolt 1. kategooriana määratletud seadmed, mida kaebajal oleks võimalik pakkuda, nimetatud keskhaldussüsteemiga ei ühildu. Poolte vahel on vaidlus, kas TK-s toodud nõuded, mis tagavad pakutavate seadmete ühildumise hankija keskhaldussüsteemiga, on põhjendatud.

RHS § 88 lg 7 kohaselt peab tehniline kirjeldus tagama kõigile ettevõtjatele võrdsed tingimused pakkumuse esitamiseks ega tohi tekitada objektiivselt põhjendamatuid takistusi riigihangete avamisel konkurentidele. Kohtupraktikas on leitud, et tehnilise kirjelduse koostamisel on hankijal lai kaalutusõigus; hankedokumentide koostamisel peab hankija lähtuma oma vajadustest; hankijal ei ole kohustust hankida valdkonna miinimumnõuetele vastavat toodet, tal on õigus kehtestada enda eesmärkidele vastavad täiendavad tingimused; kuni tingimusele on objektiivne põhjendus ja see ei ole diskrimineeriv, ei ole tingimus RHS § 88 lg-ga 7 vastuolus. Saab nõustuda vastustajaga, et kaebaja pakutav lahendus asendada hankijal kasutusel oleva keskhaldussüsteemiga ühilduvuse nõue alternatiivse keskhalduse lahendusega tähendaks vastustaja tegeliku vajaduse ümberkujundamist. Kuna vastustajal on kasutusel keskhaldussüsteem Cisco Webex Control Hub ning sellele asjaolule on TK-s viidatud, on TK-s toodud nõuded, mis tagavad seadmete probleemideta ühilduvuse olemasoleva keskhaldussüsteemiga, objektiivselt põhjendatud ja õiguspärased. Vastustaja ei ole kohustatud võtma kasutusele uut haldusmodelit või paralleelset halduskeskkonda üksnes selleks, et turuosalistele avaneks võimalus pakkuda teistsugust tehnoloogilist lahendust. Riigihanke üldpõhimõtted ei nõua, et hankija peaks oma põhjendatud vajadustest loobuma. Vastustaja ülesandeks on pakkuda standardiseeritud, töökohakindlaid ja kulusäästlikke IT-teenuseid. Seetõttu ei saa kohustada vastustajat kujundama alusdokumente selliselt, et need võimaldaksid lahendust, mis killustab teenusehalduse ja vähendab kriisikindlust ning tooks kaasa vastustaja teenusemudeli muutumise, lisakulud ja haldusriski.

Vastustaja on oma vastuse p-s 20 toonud arusaadavalt välja põhjendused, miks TK-s seatud nõuded on objektiivselt põhjendatud ja vajalikud. Nõuded on suunatud seadmete haldamisele ühest keskkonnast, et tagada seadmepargi ühine haldus, ühtne kasutajakogemus ja vähendada halduskoormust. Need eesmärgid on kohased ja objektiivselt vajalikud. TK-s on vastustaja seadnud tingimuse, et litsentsid ja keskhaldus ei tohi tuua hankijale eraldi kulutusi. Kaebaja pakutav uus, olemasolevale süsteemile lisanduv keskhaldussüsteem lisaks vastustajale töö- ja halduskoormust, kuna kahe erineva keskhalduse ülalpidamine nõuab erinevaid kompetentse ja süsteemide haldamine käiks erinevates keskkondades. Samuti tekitaks kahe erineva süsteemi kasutuselevõtt segadust teenust kasutavate asutuste töötajatele, kes peavad süsteemide kasutamise selgeks õppima. See toob kaasa lisakoormust IT-abi teenuse osutajatele. Ka uue keskhaldussüsteemi riski- ja turvaanalüüs on vastustajale eraldi lisakulu. Kahe süsteemi haldamine on ilmselgelt ressursimahukam kui ühe süsteemi haldamine. Kaebaja ei ole ka

tõendanud, et kahe keskhaldussüsteemi ülalpidamine oleks vastustaja jaoks tehniliselt parem ning odavam lahendus. Vastustaja on selgitanud, et uue keskhaldussüsteemi kasutuselevõttuga tema kulud kasvaksid ning tuleks arvestada täiendavalt ka kõikide muude lisasüsteemide (CVI, SIP, register, muud lisakontrollerid) vajadusega, et saavutada võrdväärne funktsionaalsus Cisco süsteemiga. Lisandub mitme süsteemi haldamiseks kuluv töömaht, väljaõpe, juhendmaterjalide koostamine jne.

Vastustaja on välja toonud, et Eestis on Cisco ametlikke partnereid üle 40 ning Cisco tooteid saavad edasi müüa ka kõik teised ettevõtjad, ilma et peaks omama selleks ametlikku Cisco edasimüüja staatust. See, kas ettevõtja kohandab oma äritegevuse selliselt, et ta saab Eestis müüa edasi Cisco tooteid ning pakkuda neil põhinevat teenust, on tema enda majanduslik otsus. Vastustaja ei saa vastutada selle eest, et hankes osaleda sooviv isik on otsustanud kujundada oma majandustegevuse teisiti. Seega ei ole vastustaja tegevus käsitatav turu sulgemisena. Kaebajal on võimalik oma majandustegevuse spetsiifikat muuta.

Nõustuda ei saa kaebaja väitega, et vastustaja oleks pidanud vaidlusaluse minikonkursi osadeks jagama. RHS § 27 lg 2 kohaselt ei ole hankijal hanke osadeks jaotamata jätmisel põhjendamise kohustust, kui hankeleping sõlmitakse raamlepingu alusel. Raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimisel on hankija riigihanke juba osadeks jaganud ning täiendav osadeks jagamine ei ole põhjendatud ja suurendaks halduskoormust.

Kokkuvõttes on kaebaja vaidlustatud TK tingimused põhjendatud ja õiguspärased. VAKO oleks pidanud jätma kaebaja vaidlustuse rahuldamata. Kuivõrd hankija kehtestatud nõuded on õiguspärased, puudub alus rahuldada kaebaja esitatud kohustamisnõudeid.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD RINGKONNAKOHTUS

7. Skarcon OÜ palub **apellatsioonkaebuses** tühistada halduskohtu 12.08.2026 otsus, v.a VAKO otsuse tühistamist puudutavas osas, ning teha uus otsus, millega rahuldada kaebus kohustamisnõuete osas.

Halduskohus on rikkunud põhjendamiskohustust. Halduskohus on otsuse tegemisel jätnud vaidlusalused küsimused, sh kaebaja seisukohad ja esitatud tõendid olulises osas arvestamata.

Halduskohtu otsuses esitatud seisukohad rikuvad Euroopa Liidu põhivabadusi ning tühistavad sisuliselt ühe primaarse riigihankeõiguse aluspõhimõtte – konkurentsi efektiivse tagamise kohustuse hankijate poolt. Praegusel juhul ei ole hankija suutnud tõendada, mis on tema funktsionaalsed vajadused ja kust tuleb objektiivne põhjendatus seada just sellised tingimused. Hankija esitatud väited on seotud või tõendamata. Veel enam, hankija on öelnud, et tegelikult on võimalik ka teistsugust tehnilist lahendust rakendada, kuid ta ei soovi seda teha. Kohus jättis tähelepanuta, et hankija eelistatav lahendus on ka kordi kallim. Arvutuslikult on selgeks tehtud, et Cisco lahendus on 55% kallim, seega ei ole siinkohal võimalik rääkida kulusäästlikkusest. Ideaalis on turuosaliste võrdse ja läbipaistva kohtlemise ning suurema konkurentsi tulemuseks ka soodsam hinna ja kvaliteedi suhe. Kaebaja selgitas, et kui riigi kõigile asutustele hangitakse tooteid ühte keskhaldussüsteemi, on tulevikus turg suletud ning konkurentsi puudumise tõttu esitatakse vaid kõrge hinnaga pakkumisi. Riigihankemenetluses loetakse konkurents täidetuks siis, kui on olemas konkurents toodete vahel, mitte ainult konkreetse toote müüjate vahel. Olukorras, kus turul on mitu samaväärset toodet, ei ole konkurentsi efektiivselt ära kasutatud, kui hankija sätestab tingimused, millele vastab vaid üks toode. Alusdokumentides sätestatud viide „või sellega samaväärne“ on üksnes formaalne, ei ole päriselt täidetav ning on seega lubamatu. Cisco võimaldab oma süsteemiga liita ainult oma tooteid. Halduskohus jättis need kaebaja argumendid tähelepanuta.

Halduskohus tugines otsuses üksnes hankija paljasõnalistele väidetele, jättes tingimuste objektiivsuse sisuliselt kontrollimata ning vältimatu vajaduse testi kohaldamata. Esiteks ei vasta tõele, et paralleelse süsteemi lubamine tähendaks sisuliselt vastustaja tegeliku vajaduse ümberkujundamist. Kaebaja selgitas istungil korduvalt, et keskhaldussüsteemid on tootjatele kuuluvad veebibrauserid, milles hankija ise midagi eraldi ümber ei kujunda. Lisaks kinnitas vastustaja ise istungil, et alternatiivne lahendus on teostatav, kuid hankija eelistab olemasolevat lahendust mh täiendavate kontrollierite vajaduse tõttu. Kui alternatiiv on tehniliselt teostatav, peab kohus tuvastama konkreetse objektiivse asjaolu, mis muudab selle kasutamise hankelepingu nõuetekohaseks täitmiseks võimatuks. Kohtuotsusest sellist analüüsi ei nähtu. Cisco Webex Control Hubi olemasolu tõendab aga üksnes varasema tehnilise valiku tegemist, mitte selle vältimatust uues hankes. Teiseks on väär halduskohtu järeldus, et paralleelse süsteemi kasutamine tekitab lisakoormust. Hankija ei suutnud seda tõendada ja tegelikkuses on selline väide ka ennatlik. Kaasaegsete videokonverentsilahenduste keskhaldused täidavad kõik sisuliselt samu funktsioone. Selles süsteemis ei toimu ka erilisi keerulisi tegevusi – keskhaldussüsteemi funktsioonid on hankedokumentide alusel andmete keskne konfigureerimine, seadmete keskne tarkvara uuendamine, seadmete aadressiraamatute haldamine, kõnede statistika vaatamine ja analüütika. On väheusutav, et professionaalsele IT-töötajale toob kahe kujunduslikult erineva, kuid samasisulise lahenduse vaatamine kahest erinevast brauserist sedavõrd suurt täiendavat töökoormust. Kuna erinevad süsteemid arenevad pidevalt, peavad IT-toe töötajad ja kasutajad olema nagunii kogu aeg valmis ennast täiendama. Kolmandaks on väärad väited lisakulu kohta. Hankija vastas kohtuistungil, et ta ei ole lahenduse maksumust ja sellega seotud lisakulusid hinnanud. Selle kõrval jättis kohus aga tähelepanuta kaebaja viidatu, et Cisco-põhine lahendus maksab kõigist muudest lahendustest 55% enam. Turvaanalüüsi tegemine on ühekordne kulu, mida siinkohal ei saagi üldse arvestada. Mitmed väga kõrge turvakeskkonnaga Eesti ja välismaa ametiasutused kasutavad muid alternatiivseid lahendusi. Polycomi konverentsiseadmeid kasutatakse nt Soome kohtutes, millele kõrvale paralleelse platvormina juurutatakse parasjagu PepiX AI süsteemi. Rootsi kohtutes on lubatud kõik lahendused, mis on toetatud H.264 süsteemil. Seega tegelikult on praktikas hoopis peetud põhjendatuks, sh hukukindluse vaatest, et süsteeme oleks mitu. Neljandaks on halduskohus jätnud otsuses täielikult tähelepanuta kaebaja etteheited üksikutele seadmetele. Hankija väited, et keskhaldussüsteemiga seonduvate konfiguratsioonide, turvauuenduste, hoolduskülastuste vajaduse, seadmepargi ühtsuse ja töökindluse ning kasutusstatistika võimaldab vähendada süsteemide käitamise kulu kogu elutsükli jooksul, on vale ja tõendamata. Cisco Webex Control Hub ei ole hankija hallatav süsteem, vaid Cisco enda süsteem ja veebiliides, mille toimet haldab Cisco ning kuhu spetsialist selle kasutamiseks sisse logib. Kui selle kõrval oleks vaja avada ka nt mõne muu tootja veebileht, siis selle ehk sisuliselt kahe brauseri avamisest keeldumisel ei saa olla tegemist millegi muu kui mugavusega. Hankija ei ole põhjendanud nõuet, et seade peab toetama Cisco RoomOS (Webex) keskkonda. Sätete muutmist ning skriptide ja makrode kirjutamise nõuet sisseehtitatud süsteemi läbi põhistas hankija sellega, et tekiks seadmete automaatika, väheneks halduskoormus ja suureneks kasutajamugavus. Tegelikkuses on tegemist konkreetse Cisco nõude kopeerimisega, sest sama funktsionaalsuse tagab enamik tootjad, kuid teistsuguse lähenemisega. 4 pildisensori nõuet põhistas hankija pildikvaliteedi, lainurga, kitsasnurga ja fokuseerimise vajadusega, kuid see ei selgita, miks on vajalik vältimatult 4 pildisensori olemasolu ning miks ei oleks sama tulemust võimalik saavutada väiksema arvu sensoritega. Turul leidub seadmeid, mis saavutavad sama tulemuse väiksema arvu sensoritega, sh üheainsa sensoriga. Halduskohus jättis välja selgitamata olelusringi analüüsi ja hukukindluse argumentide sisu. Vastupidavus ei tähenda iseenesest seda, et olemasolevat ühte süsteemi tuleb kriisiolukorras veelgi tugevamalt selle ühe süsteemi külge siduda. Vastupidavuse sisuks on eelkõige süsteemi võime taluda ühe komponendi, ühenduse, tarnija või tehnilise lahenduse häireid nii, et kriitiline teenus saaks jätkuda. Sellisel juhul on just paralleelsüsteemi olemasolu vajalik ja ilmselt ka sel põhjustel teistes riikides nõutud ja vajalik.

Hankija nõue, mille kohaselt kõik hangitavad seadmed peavad ühilduma ainuüksi Cisco Webex Control Hubi keskhaldussüsteemi, ilma reaalse võimaluseta kasutada paralleelselt teist, sõltumatut keskhaldussüsteemi, võib tekitada tarnijasõltuvuse, mille tulemusena sõltub hankija edaspidi ühe konkreetse tarnija tehtavatest tehnilistest, ärilistest ja arendusotsustest. See on otseselt seotud ka hankija enda esitatud hukukindluse eesmärgiga. Hankija ei saa asendada konkreetset alternatiivide ja olelusringi kulude analüüsi tagantjärele esitatud eeldusega, et olemasolev lahendus on järelikult kõige otstarbekam, sest hankija on selle kunagi varem valinud. Vastustaja ei ole esitanud väidetavaid turva- ja riskianalüüse, millele ta korduvalt viitab, ega ühtegi kirjalikku alternatiivsete lahenduste hindamise dokumenti. Halduskohus pööras tõendamiskoormuse ekslikult ümber, nõudes kaebajalt tõendust, et kahe keskhaldussüsteemi ülalpidamine oleks vastustajale tehniliselt parem ning odavam lahendus.

Vaidlustatud tingimusi tuli hinnata kogumis, mida kohus pole teinud. Need seovad Cisco Webex Control Hubi keskhaldussüsteemi, Cisco Meeting Server 1000, Cisco RoomOS-i ja nelja pildisensori nõude üheks tehniliseks tervikuks. Iga nõue võib eraldi näida põhjendatav, kuid määrav on nende kumulatiivne mõju konkurentsile. Kaebaja vaidlustab TK tervikuna põhjusel, et üksikute tingimuste kumulatiivne suunatus Cisco terviklahendusele muudab kogu TK õigusvastaseks ning tekitab turutõrkeid ja *vendor-lock-in*-olukorra. Sellise etteheite lahendamine TK üksikute punktide kaupa ei annaks kaebajale efektiivset õiguskaitset.

Kaebaja ei nõua, et hankija peaks minikonkursi raames soetama uue keskhaldussüsteemi, vaid taotleb üksnes seda, et hankija viiks TK kooskõlla õigusaktidega, konkreetsemalt kõrvaldaks selles sätestatud piirangud. Praktikast tähendab see, et hankija peab TK sõnastama funktsionaalsete nõuete kaudu, mitte tootjaomase arhitektuuri järgi ning kaaluma ka võimalust võimaldada esitada pakkumusi vähemalt n-ö teise kategooria toodetele. Kohus ei ütle hankijale ette, milline peab olema iga üksik tehniline lahendus, vaid tuvastab õigusvastasuse ja kohustab hankijat viima alusdokumendid seadusega kooskõlla. Lõplik õiguspärane lahendus jääb hankija kaalutlusruumi piires tema otsustada. Seetõttu ei sunni kohustamislõu hankijat mingile konkreetsele õigusvastasele teole, nagu vastustaja püüab väita. Liialdatud on vastustaja väide, et kohustamislõude rahuldamisel peaks hankija iga kord juurutama uue või paralleelse keskhaldussüsteemi. Sealjuures on reaalsuses paralleelsete keskhaldussüsteemide kasutamine rahvusvahelises praktikas tavapärane, seda teevad ka vastustaja enda poolt viidatud riigid ja see ei tähenda iseenesest ebaproportsionaalset koormust. Videokonverentsiseadmete keskhaldussüsteemid täidavad samu funktsioone ning nende ühilduvus sõltub tarkvarast ja liidestest. Standardsete protokollide (SNMP, TR-069, REST API, SIP, H.323, WebRTC) kasutamisel saab eri tootjate seadmeid olemasoleva infrastruktuuriga ühildada, ilma et lahendus peaks järgima ühe tootja arhitektuuri. Seetõttu tuleb ühilduvust hinnata tegelike funktsionaalsete ja tehniliste nõuete, mitte olemasoleva tootjapõhise arhitektuuri säilitamise soovi alusel. Kui tingimused soosivad konkreetset ettevõtjat, kajastades selle ettevõtja poolt tavapäraselt pakutavate asjade põhiomadusi, siis on tegemist *a priori* konkurentsi piiravate tingimustega. Vastustaja on ise kinnitanud, et ta ei kavatse olemasolevast Cisco Webex Control Hubi keskhaldussüsteemist loobuda ega võimaldada selle kõrval alternatiivseid lahendusi. Selline lähenemine taastoodab varasemast tehnoloogilisest valikust tekkinud sõltuvust igas järgnevas hankes ning välistab konkureerivad tehnoloogiad juba hanketingimuste tasandil. Halduskohtu pakutud võimalus, et kaebaja võiks saada Cisco edasimüüjaks, ei kõrvalda kirjeldatud konkurentsi piirangut ja on ka sunnismaine. Sel juhul ei saaks kaebaja konkureerida oma alternatiivse tehnoloogiaga, vaid peaks hanketingimustele vastamiseks pakkuma sama tootja lahendust, mille järgi TK on kujundatud. Cisco edasimüüjaks saamine ei ole seega alternatiiv Cisco tehnoloogiale, vaid üksnes selle teine turustuskanal. Sealjuures ei ole halduskohus sellise väite esitamisel arvestanud, et ettevõtjatel ei ole võimalik olla mitme tootja toodete edasimüüja. Ainuesindus on ainus, mis annab päriselt parimad kokkulepped tootjaga.

TK kumulatiivsed nõuded sunnivad pakkujaid kasutama Cisco toodetel põhinevat lahendust, andes seeläbi Ciscole ja tema ametlikele edasimüüjatele struktuurse konkurentsieelise.

8. Riigi Info- ja Kommunikatsioonitehnoloogia Keskus palub jätta apellatsioonkaebus läbi vaatamata või alternatiivselt rahuldamata osas, mis puudutab TK tervikuna või TK p 1.5 õigusaktide kooskõlla viimise kohustamise nõuet; ülejäänud osas jätta apellatsioonkaebus rahuldamata.

Halduskohus eksis selles, et kaebaja vaidlustus on tähtaegne. Vastustaja on teadlik sellest, et kuna halduskohtu otsus oli vastustajale soodne, siis polnud vastustajal ka apellatsioonkaebuse esitamise õigust, samuti seda, et hankeasjas ei ole vastuapellatsioonkaebuse esitamise õigust. Kohus saab kogu menetluse vältel hinnata, kas asja menetlemise eeldused on täidetud. RHS § 189 normide süstemaatilise tõlgendamisest nähtub, et RHS § 189 lg-s 5 esitatud vaidlustuse esitamise tähtaeg ei saanud praegu kohalduda. RHS määratleb suures pildis kaks peamist vaidlustuse esitamise tähtaja liiki, milleks on tähtaeg hankija otsuste vaidlustamiseks ja tähtaeg riigihanke alusdokumentide vaidlustamiseks. Kui vaidlustuse esemeks on hankija otsus, siis kohaldatakse vaidlustuse esitamise tähtaja arvestamisel neid RHS § 189 sätteid, mille esituses on täiend „kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist“. Põhjus on selles, et kui hankija on sõlminud kehtiva hankelepingu, ei tühista kohus igal juhul hankija otsuseid. Selliseks sätteks on ka RHS § 189 lg 5. Alusdokumentide vaidlustamiseks on seadusandja valinud aga teistsuguse lähenemise, mille puhul vaidlustuse esitamise tähtaeg on seatud sõltuvusse pakkumuste või taotluste esitamise tähtajast. See seadusandja valik on iseäranis selge, kui kõrvutada RHS § 189 lg 2 p-i 1 ja § 189 lg-t 4, mis puudutavad lihthankemenetlust. Selle kasuks räägib veel tõsiasi, et pikaajalisest ja väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et kuna riigihanke alusdokumendid on eelhaldusaktile analoogsed, siis on vaidlustamata alusdokumendid ka eelhaldusaktina kõigile siduvad. Kuna pärast pakkumuste või taotluste esitamise tähtaega ei saa hankijat sundida alusdokumente muutma, siis tuleb vaidlus nende õiguspärasuse üle igal juhul maha pidada enne pakkumuste esitamise tähtpäeva, kuna pärast seda pole kohustamiskaebuse menetlemine võimalik. Ebaõige on halduskohtu otsuse p-s 10 võetud teinegi eeldus, mille kohaselt tuleks RHS § 189 lg-t 5 kohaldada seetõttu, et raamlepingu alusel toimuva minikonkursi puhul on tuvastatav, millal alusdokumendid pakkujatele registri kaudu edastati ja nõnda ka ajahetk, mil pakkuja oma õiguste võimalikust rikkumisest teada sai või pidi teada saada. Ka teistes riigihanke menetlustes on täiesti tavapärane, et teatud riigihanke alusdokumendid tehakse elektrooniliselt kättesaadavaks, nt saatmisega huvitatud ettevõtjatele või pakkujatele (nt kui ettevõtja on allkirjastanud konfidentsiaalsuslepingu või RHS § 189 lg-s 4¹ käsitletud väikehangete korral), kuid nendel juhtudel kohaldub ikkagi üldnorm, mille kohaselt arvutatakse vaidlustuse esitamise tähtaega pakkumuste või taotluste esitamise tähtajast ettepoole luges. Seetõttu oli põhjendatud, et VAKO kohaldas praegusel juhul üldnormi, s.o RHS § 189 lg 2 p-i 2, arvestades seejuures, et kuna minikonkursi eeldatav maksumus on kuuekohaline summa, siis ületab see igal juhul kehtiva riigihanke piirmäära 60 000 eurot, mis on RHS § 189 lg 2 p 2 kohaldamise eelduseks.

Kaebaja taotlus kohustada vastustajat viima kooskõlla seaduses sätestatud nõuetega TK tervikuna ei vasta RHS-ist tulenevatele vaidlustuse esitamise õiguse eeldustele (vt RHS § 185 lg 1), mistõttu ei saaks seda kohtupraktika kohaselt ka halduskohtumenetluses lahendada ja see nõue tuleks jätta läbi vaatamata. TK tervikuna ei saa mistahes isiku RHS-i alusel kaitstavaid subjektiivseid õigusi tervikuna rikkuda. Lisaks on keeruline näha, kuidas saaks mistahes hankija täita kohustamisnõuet viia TK tervikuna seaduses sätestatud nõuetega kooskõlla. Kohustamisnõude täitmine pole võimalik ka seoses kaebaja nõudega, mis puudutab TK p-i 1.5, mis loetleb hangitavad asjad, nende tulevase asukoha ning tellitavate asjade arvu. Lubatav ei peaks olema kohustamisnõue, mille eesmärgiks oleks nt see, et hankija peaks 14 ekraani seinakinniti asemel soetama uue paralleelse keskhaldussüsteemi. Samuti ei ole TK p 1.5

puutumuses kaebaja subjektiivsete õigustega, sest kaebaja subjektiivseid õigusi ei saa rikkuda asjaolu, et vastustaja kavatseb soetada seitse lauamikrofoni või ühe kaamera.

Praktiliselt ega õiguslikult pole võimalik ka kohustada hankija viima kaebaja alternatiivses taotluses nimetatud TK sätteid kooskõlla õigusaktides nähtud nõuetega. Raamlepingu alusel hankelepingute sõlmimisel saavad hankelepingu esemeks olla ainult sellised asjad, teenused või ehitustööd, mille hankimine oli raamlepingus ette nähtud. Raamleping, mille alusel praegust minikonkurssi korraldatakse, määratleb selle esemena videokonverentsi-, heli- ja esitlusseadmete soetamise ja eeskätt nende paigaldamisega seotud kõrvalised teenused (vt riigihanke 277945 tehniline kirjeldus). Praeguse minikonkursiga hangib vastustaja ühte osa sellest raamlepingust – videokonverentsiseadmeid (vt TK p 1.5). Kaebaja argumentatsioon on aga suuresti üles ehitatud sellele, et vastustaja peaks oma korraldatava minikonkursi raames sisuliselt soetama paralleelse teise keskhaldussüsteemi, mis oleks eelduseks sellele, et kaebaja pakutavad seadmed vastaks TK-le. Raamlepingu ega sellega seotud minikonkursi esemeks pole keskhaldussüsteem. Vastustaja väljuks seega raamlepingu raamidest, kui asuks selle alusel mh korraldama minikonkurssi keskhaldussüsteemi kasutusele võtuks, ja võtaks endale riski, et tuvastatakse sõlmitava hankelepingu tühisus. Halduskohus jõudis õige järelduseni, et kaebaja argumendid viivad sisuliselt vaidluseni hankija vajaduste üle, mida kaebaja ega kohus ei saa väljakujunenud kohtupraktika valguses ühelgi juhul ümber kujundada. Vaidluse sisu taandub küsimusele, kas hankijal on õigus soetada asju, mis sobituvad ja on koostöövõimelised tema olemasoleva taristuga. Sealjuures ei ole hankijal olemasolev taristu kaebajale saladus, kuivõrd videokonverentsiseadmete keskhaldussüsteem on tellitud varasema riigihankega ning kaebaja osales selles, kuid ei osutunud edukaks. Lõppastmes vaidleb kaebaja riigihanke eseme üle, s.t kujundab ümber riigihanke eset, mis on aga hankija pädevuses. Ka riigihanke tingimuste, sh TK kujundamine on hankija pädevuses. Kohtupraktikas on peetud hankija varasema taristuga või asjadega ühilduvuse nõuet õiguspäraseks ka siis, kui ühilduvusest loobumine asetaks hankija olukorda, milles mitteühilduvate asjade soetamine tooks kaasa nt hankija töötajate täiendava väljaõppe vajaduse ja täiendava halduskoormuse (Tartu Ringkonnakohtu 16.10.2025 otsus nr [3-25-2471](#), p 20). Hankijal on ka mõistlikud põhjendused konkreetsete tingimuste seadmiseks.

TK p 4.6.9 sätestab, et hangitaval videokonverentsiseadme kaameral peab olema minimaalselt neli pildisensorit. See on oluline selleks, et tagada seadme pildikvaliteet ning võimalus nii lainurgaks, kitsaks nurgaks kui ka fookusseerimiseks ning koosolekul osalevate ja kõnelevate inimeste tuvastamiseks, samuti automaatika rakendamiseks. Vähemalt neli sensorit tähendab seda, et tehisintellekti automaatikat on võimalik paremini juhtida, tagades nõnda ka parema pildikvaliteedi, olenevalt kas näidatakse laia ruumi pilti lainurgaga või suumitakse kõnelejat kitsasnurgaga. Sisuliselt annab nelja sensori võimekus suurema alakattuvuse koos rohkemate võimalustega, nt erinevaid vaateid luua, kiiresti/märkamatu vahetada kaadreid, eriti kui nt lainurkaamera näitab pilti kogu saalist kõnes väiksel ning teised kaamerad fookusseerivad erinevates ruumi nurkades olevaid inimesi või vahetavad pilti. Tingimuse sõnastuse kohaselt peaks sensoreid olema vähemalt neli ja pole usutav, et tõele saab vastata ka kaebaja väide, et minimaalselt nelja pildisensori olemasolu on sõna-sõnalt kirjeldus Cisco Quad Camera arhitektuurist. Hankijale teadaolevalt valmistavad nelja või enama sensoriga kaameraid nt tootjad Maxhub (nt Maxhub UC M40), Shure ja Crestron, neli sensorit on nt ka Yealink, DTEN-i, Kramer-i, M4 Solutionsi kaameratel.

TK p 4.3.20 sätestab, et videokonverentsiseade peab võimaldama kõikide süsteemi sätete muutmist ja skriptide või makrode kirjutamist ilma kolmanda osapoole seadmeteta/tarkvarata. Nõue on vajalik seadme automaatika loomiseks, mis omakorda võimaldab vähendada hankija töökoormust, suurendada kasutajamugavust ja tagada sisemiste rikketeavituste integratsiooni. Vastustajale teadaolevalt võimaldavad ka kaebaja viidatud Poly ja teised lahendused skriptide

ning koodi kirjutamist, kuid seda üksnes kolmanda osapoole kontrollrite vahendusel, mitte sisseehitatud võimekusena. See tähendaks hankijale, et lisaks videokonverentsiseadmete keskhaldusele tuleks luua täiendav keskhaldus ka nendele kontrollritele, et skripte ja koodi oleks võimalik keskselt hallata. Cisco lahenduse puhul saab makrosid ja skripte käivitada otse seadme peal, samas kui teised süsteemid vajavad selleks täiendavaid kontrollereid, millele tuleb üldjuhul samuti juurutada eraldi keskhaldussüsteem. See tähendaks kokkuvõttes hankijale täiendavat tehnoloogilist ja halduslikku koormust, ilma et see oleks objektiivselt õigustatud.

TK p-d 4.1.19, 4.2.19 ja 4.3.33 näevad ette, et seade peab täielikult ühilduma hankija taristuseadmetega Cisco Meeting Server 1000 (hankija poolt kasutusel olev keskne serverilahendus, mis loob ja haldab videokonverentsi kõnesid hankija sisevõrgus), sh edastama pilti, videot ja sisu (*content*) probleemideta taristuseadme määratud kvaliteedis (vähemalt 1080p, mis on standardne kõrglahutusega ehk Full HD pildikvaliteet) ja kasutama krüpteeringut vähemalt AES128 tasemel (rahvusvaheliselt tunnustatud andmete krüpteerimise standard, mis tagab edastatava pildi ja heli kaitstuse pealtkuulamise eest). See tingimus ei sea piiranguid pakutava lõppseadme tootjale, kirjeldades tulemust, mille seade peab olemasolevas tehnilises keskkonnas saavutama. Nõude eesmärk on vältida olemasolevate taristulahenduste asendamise vajadust, tagada kasutajatele ühtne ja katkematu kasutuskogemus ning tehniline tugi, säilitada senine infoturbe tase ja hoida ära põhjendamatute lisakulude tekkimist integratsiooni ja halduse osas.

TK p 4.3.1 näeb ette, et seade peab toetama Cisco RoomOS (Webex) (Cisco videokonverentsiseadmete operatsioonisüsteem, mis on sarnane sellele, kuidas nutitelefonil on Android või iOS) ja Microsoft Teams Rooms (Android) keskkondasid ning võimaldama videokoosolekuid vähemalt Webexi, Microsoft Teamsi, Zoomi ja Google Meeti vahendusel. Viimati viidatud nimetused tähistavad maailmas enimkasutatavad videokoosolekute pidamise tarkvaraplatforme. Cisco RoomOS-i toe nõue on vajalik seadmete ühtseks uuendamiseks ja keskselt haldamiseks ja selleks, et kasutajatel oleks kõikides ruumides ühtne kasutuskogemus, ilma et iga ruumi jaoks tuleks koostada eraldi juhend. Microsoft Teams Rooms toe nõue on vajalik, et Teamsi-kõnesid saaks pidada ilma ebamugavate lisatoiminguteta, mis muul juhul kaotaksid videokonverentsiseadme kasutamise mõtte, arvestades, et Microsoft Teams on riigiasutuste seas enimkasutatav koosolekulahendus. Teamsi, Zoomi ja Google Meeti toe nõue tuleneb sellest, et tegemist on maailmas enimlevinud koosolekuplatformidega, mille toetamine võimaldab kasutajal lihtsalt ja arusaadavalt liituda eri platvormidel toimuvate koosolekutega. Sealjuures on Webexi lahenduse järele teenuse kasutajatel, sh kohtutel, olemas tegelik ja põhjendatud vajadus.

TK p 4.3.22 näeb ette, et seade peab toetama mitme kaamera automaatset lülitamist ja kombineerimist. Tegemist on funktsionaalse nõudega, mille eesmärk on tagada kõne kvaliteet ka suuremates ruumides ning sealjuures vältida vajadust mitme eraldi välise ruumipõhise kaamerajuhtimislahenduse järele, mille kasutamine oleks kasutajatele ebamugav ning tooks vastustajale kui videokonverentsilahenduse haldajale kaasa täiendava töökoormuse ja kulu. Kaamera sisseehitatud automaatika välistab vajaduse tellida kaamerate juhtimist, seadistamist ja programmeerimist kolmandalt osapoolelt täiendava riistvara abil, et saavutada samaväärne funktsionaalsus.

TK p 4.3.26 näeb ette, et seadmel peab olema *web app fallback* (varulahendus, mis võimaldab koosolekul osaleda otse veebibrauseri kaudu, ilma et selleks oleks vaja seadme põhitarkvara), mis võimaldab Teamsi-poolse võrgurikke korral jätkuvalt kasutada Webexi, Google Meeti ja Zoomi, ilma et selleks oleks vaja täiendavat CVI-d või seadme töörežiimi ümberseadistamist. Nõude eesmärk on tagada, et võimaliku kolmanda osapoole tehnilise rikke korral oleks seadme töö võimalikult vähe häiritud, ilma et see nõuaks lisainvesteeringut CVI näol. Praktikas on korduvalt esinenud olukordi, kus ühel või mitmel platvormil on tekkinud samal ajal tõrkeid,

mistõttu on tulnud koosolekut pidada mõne muu platvormi vahendusel. Nõue tagab, et sellisel juhul saab töö katkematult jätkuda, mis on eriti oluline vastustaja teenuse hukukindluse seisukohalt.

TK p-d 4.1.20, 4.2.20, 4.3.34, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4 ja 4.8.11 näevad ette, et seade peab ühilduma hankijal kasutusel oleva keskhaldussüsteemiga Cisco Webex Control Hub (veebipõhine juhtpaneel, mille kaudu saab hallata suurt hulka videokonverentsiseadmeid ühest kohast, ilma et iga seadme juurde peaks füüsiliselt kohale minema), kusjuures ühilduvust kontrollitakse Cisco Webex Control Hubi ametlike kanalite kaudu. Keskhaldus hõlmab vähemalt seadmete kesket konfigureerimist, kesket tarkvarauuendust, aadressiraamatute kesket haldamist ning kõnestatistika (analüütika) jälgimist üle võrgu. Nimetatud nõuete eesmärk on võimaldada suure hulga seadmete konfiguratsiooni haldamist ühest keskkonnast, rakendada turvauuendusi keskselt, vähendada kohapealsete hoolduskülastuste vajadust, tagada seadmepargi ühtne haldus, jälgida seadmete töökindlust ja kasutusstatistikat ning vähendada süsteemide käitamise kogukulu kogu elutsükli vältel. Ühilduvusnõude vajalikkust kinnitab omakorda hankija tehnoloogilise lahenduse kriisikindluse tagamise eesmärk. Cisco lahendus võimaldab ilma täiendava CVI-ta (lisaseade või -tarkvara, mis vahendab kõnesid eri videokonverentsiplatvormide vahel, kui seadmed ise ei ühildu otse) ja eraldi SIP-registrita (üldlevinud sideprotokoll, mille abil kõned algatatakse ja suunatakse üle interneti) kasutada kõiki turul enamlevinud platvorme, sealhulgas Teamsi, Zoomi, Webexi ning standardseid SIP- ja H.323-protokolle. Viidatud protokoll H.323 on üks vanemaid videokonverentsi sidestandardeid, mida kasutatakse peamiselt ettevõtete sisevõrkudes, ilma et süsteemi tuleks selleks iga kord ümber seadistada, samas kui teised süsteemid, näiteks Polycom ja Yealink (teiste tootjate videokonverentsiseadmed), vajavad nimetatud platvormide vahelisteks kõnedeks täiendavat CVI-d (nt Pexip) või platvormirakenduse korduvat uuestilaadimist. Ühtlasi tagab hukukindlust ühtne seadmepark, kuivõrd mitme eri tootja seadmete paralleelsel kasutamisel tuleks kriisiolukorras kõik süsteemid eraldi üles ehitada või ümber konfigureerida, mis tähendaks olulist lisanduvat ajakulu ja töömahtu just kriitilisel hetkel. Cisco terviklik ettevõtetasemel koostööplatvorm hõlmab kõrgetasemelist turvalisust, valdkonna tipptasemel riistvara ja sisseehitatud tarkvaralisi võimalusi, moodustades kõik-ühes ökosüsteemi, mis ei eelda paigalduseks, seadistuseks ega liidestuseks täiendavaid kolmandate osapoolte tooteid. Seevastu uue keskhaldussüsteemi kasutuselevõtt suurendaks hankija kulusid ning eeldaks abisüsteemide (CVI, SIP-register, muud lisakontrollerid) rakendamist, et saavutada Cisco lahendusega võrreldav funktsionaalsus, millele lisanduksid veel mitme süsteemi paralleelseks haldamiseks vajalik täiendav töömaht, väljaõpet vajavad spetsialistid, juhendmaterjalide koostamise vajadus ja kasvav IT-tugiteenuse koormus. Vastustaja ei nõustu seisukohaga, nagu piirduksid erinevate videokonverentsilahenduste vahelised erisused üksnes kasutajaliidese, menüüde või tootjaspetsiifiliste nimetustega. Tegelikult liidestuvad kõik süsteemid erinevalt ning igal lahendusel on rohkelt nüansse, mida süsteemiadministraatorid peavad tundma ja arvestama, mistõttu nõuab lahenduste nõuetekohane paigaldamine, seadistamine ja haldamine spetsiifilisi süvateadmisi. Mitme erineva keskhaldussüsteemi ning mitme tootja seadmete paralleelne kasutuselevõtt tekitaks paratamatult segadust hankija teenust kasutavate asutuste arvukate töötajate seas, kes peavad ühest ruumist teise liikudes tundma ja meeles pidama erinevate seadmete kasutamiseviise, ning tooks kaasa täiendava koormuse IT-tugiteenusele, kelle ülesandeks jääks kasutajate juhendamine ja abistamine. Vastustaja ei ole seejuures väitnud, nagu oleks tegemist tema enda loodud lahendusega. Cisco Webex Control Hub on pilvepõhine keskhaldussüsteem (st süsteem töötab Cisco serverites interneti vahendusel, mitte hankija enda ruumides) ning igal tootjal on nii pilvepõhine kui ka kohapealne keskhalduse lahendus. Kumma lahenduse klient kasutusele võtab, sõltub tema enda vajadustest, tingimustest, turvaanalüüsist ja sellega kaasnevatest kuludest. Webexi lahenduse järele on teenuse kasutajatel, sealhulgas kohtutel, olemas tegelik ja põhjendatud vajadus. Vastustaja on

ühtlasi selgitanud, et alternatiivse keskhaldussüsteemi lubamine ei oleks olemasoleva lahendusega samaväärne. Vastustaja on oma senises praktikas teostanud turvaanalüüse seadmetele ja lahendustele, mida kasutatakse mõnes kõrge turvatasemega asutuses, kuid saanud negatiivse tulemuse, mistõttu ei ole vastustaja neid ise kasutusele võtnud. Vastustajale teadaolevalt kasutavad ka Läti, Norra ja Rootsi kohtud Cisco seadmetel põhinevaid lahendusi, mis kinnitab, et tegemist on avaliku sektori kõrge töökindluse nõudega asutuste jaoks laialdaselt tunnustatud lahendusega, mitte hankija erisoovist tuleneva piiranguga.

Kaebaja on seisukohal, et hankija pidanuks RHAD-s tehnilise kirjelduse sõnastama funktsionaalsete nõuete ja standardsete protokollide SNMP, TR-069, REST API, SIP, H.323, WebRTC kaudu. Hankija ongi kasutanud hanke eseme tehnilises kirjelduses SIP-i ja WebRTC-d. Kõik viidatud lühendid käsitlevad aga üksnes tehnilist tasandit, mis tegeleb kõne enda toimumisega. Kõnealused standardid tagavad, et kaks erineva tootja seadet saavad üksteisele üldse helistada ja pilti-heli vahetada. Samuti võimaldavad need standardid kaugelt üksikuid lihtsaid käske saata (nt kas seade on kättesaadav, taaskäivita). Kaebaja väidetu kohaselt Rootsi kohtutes kasutatav H.264 on videopakkimise standard, s.t sellega vähendatakse video edastamise andmemahut ja suurendatakse edastamise kiirust, säilitades pildikvaliteedi. Keskhaldussüsteem (Cisco Webex Control Hub) on aga IT-administraatorite jaoks mõeldud juhtpaneel, kust hallatakse kõiki seadmeid korraga. Sealt tehakse tarkvarauuendusi vajadusel kasvõi tuhandetele seadmetele ühe nupuvajutusega, hallatakse kasutajate ligipääsu ja aadressiraamatuid, jälgitakse kõikide koosolekute kvaliteeti ja tõrkeid ning hallatakse litsentse. Keskhaldussüsteemiga ühilduvus on teistsugune hanke eseme omadus kui pelk pildilise kõne võimekus. Seega iseloomustavad kaebaja välja toodud standardsed protokollid küll hanke objekti, aga üksnes selle üht tüüpi omadusi. Hankijale on olulised aga ka muud omadused – täpsemalt olemasoleva keskhaldussüsteemi funktsioonide kasutamise tagatus ka uute seadmete puhul. Kaebaja ise möönis halduskohtu istungil, et kasutuse mõttes saab seadmete vahel küll kõnesid teha, aga keskhalduse jaoks on vajalik kõrvale teist keskhaldussüsteemi (vt istungi helisalvestis, ajamärk 00:19:25 jj). TK-s ei ole nõutud Cisco toodete pakkumist – kirjeldatud on funktsionaalseid nõudeid, ära on toodud näidistoote nimetusi ning nõutav on ühilduvus Cisco Webex Control Hub keskhaldussüsteemiga (TK p-d 4.1.2, 4.1.19, 4.1.24 jt).

TK p-de 4.1.22, 4.2.22 ja 4.3.36 kohaselt peab täitja lisama pakutavad litsentsid RIT-i olemasolevale kontole Cisco Webex Control Hub keskkonnas. Nõue on kehtestatud selleks, et tagada kõikide seadmete haldamine ühtsest keskkonnast, kasutajate ühtne autentimine ning senise haldusprotsessi järjepidevus, ilma milleta kaotaks keskhaldussüsteem oma otstarbe.

Kui hankijal ei oleks võimalik nõuda ühilduvust seni kasutusel oleva süsteemiga, tähendaks see, et igas ruumis võiks olla erinev süsteem ja erinevad seadmed, mille seadistamine, haldamine ja kasutamine on erinev, st nõuab erineval viisil haldamist ja erinevaid teadmisi. Iga kord, kui mõni töötaja soovib seadmeid kasutada, peab ta end kurssi viima konkreetse seadme ja süsteemi eripäradega. Ligi 10 000 inimest vajaksid enam koolitusi. Need, kes kasutavad konverentsiseadmeid vähe või mõnd konkreetset ruumi ja seal olevate seadmete tüüpi harvem, ei saa ilmselt ka pikema aja jooksul seadmete kasutamist selgeks, kuna see vahepeal lihtsalt ununeb. See tähendab iga kord ajakulu seadmete tööle panekuks. Eelnev tingiks omakorda vajaduse luua uusi töökohti. Kui seadmete kasutamisest ei teki töötajatel vilumust ka mõninga aja järel, tähendab see alaliselt suurt koormust kasutajatoele. Hankija hinnangul vajaks koolitust vähemalt ca 70 tänast kasutajatoe spetsialisti. Kasutajatoe poole pöördumise korral tuleks iga kord kõigepealt välja selgitada, millist süsteemi kasutava tootega on tegemist. Süsteemiadministraatoritele, kes seadmeid hooldavad ja haldavad, tähendab see, et kõigi erinevate seadmete riist- ja tarkvaralisi eripärasid tuleb tunda. Ka nemad vajaksid lisakoolitusi, mis toimuvad tööaja arvel. Kordades suureneb aeg veatuvastustele ja -lahendamistele. Kui tooted ühilduvad sama keskhaldussüsteemiga, siis testitakse kõnet kahe toote vahel, s.t

testitakse üht kõnet, mis kestab u 30 minutit. Kui tooted ühilduvad erinevate süsteemidega, tuleb teha testkõne ühe süsteemi sees, teise süsteemi sees ja kahe süsteemi vahel. Seega tuleb teha kolm testkõnet ja ajakulu on u 90 min. Kui paigaldatakse keskhaldussüsteemiga ühilduv videokonverentsiseade, kontrollib IT-spetsialist, et seade oleks võrgus ning edastab seadme võrguaadressi. Administraator seob seadme keskhaldussüsteemis. Seade hakkab ennast automaatselt seadistama vastavalt keskhaldussüsteemi standardile ehk kõik vajalikud seaded lähevad automaatselt uude seadmesse. Seejärel tehakse testkõne. Kogu protsess võtab aega 5–10 minutit. Kui aga paigaldatakse keskhaldussüsteemiga mitteühilduv videokonverentsiseade, hakkab IT-administraator koha peal ükshaaval kõiki seadme seadistusi muutma ja teeb testkõne, ajakulu on 30 minutit kuni 1 tund. Kui selliseid seadmeid tekib arvukalt, siis võib ajakulu seadmete arvuga läbi korrutada. Erinevate süsteemide puhul tuleb teha tarkvarauuendusi erinevatele seadmetele eraldi, mitte ühe klikiga keskselt nagu praegu. Seejuures on vaja luua vahesüsteeme erinevate süsteemide ühildumiseks või keskse süsteemi keskhaldussüsteemide jaoks. Igasugused vahe- ja lisasüsteemid vähendavad süsteemi hukukindlust. Mida rohkem on süsteemis erinevaid komponente, seada suurem on tõenäosus, et mõnd tüüpi komponendis või neil omavahel tekib tõrge. Standardiseeritud seadmepark võimaldab kriisi ja ümberpaiknemise puhul kiiremat teenuse taastamist ja ümberpaigutamist. Järelikult kaasnevad eri keskhaldussüsteemide seadmetega või ilma keskhaldussüsteemita seadmetega mitmel eri tasandil otsesed ja kaudsed kulud. Hankija ei teeninda aga mitte üht kohtumaja või ainult kohtuid, vaid paljusid riigiasutusi, kokku üle 9000 töökoha. Seadmete soetusmaksumus on võrreldes süsteemi käigushoidmise kuludega murdosa.

Kõikidel ettevõtjatel on võrdsed võimalused esitada pakkumusi nii Cisco kui ka muude keskhaldussüsteemiga ühilduvate toodete kohta. Üldjuhul suudavad parimat hinda turul pakkuda edasimüüjad, kellel on kõige suuremad mahud. Hankija ei ole seadnud pakkumuse tingimuseks, et tooteid võivad pakkuda tootjate ametlikud edasimüüjad. See on toote komponentide tootja risk, kui tema tooted ei ühildu erinevate keskhaldussüsteemidega. Praegusel juhul ei ole hankija loonud sõltuvust halva planeerimise ega tegevusetuse tõttu, vaid Registrite ja Infosüsteemide Keskus korraldas õiguspärase riigihanke 206401, mille tulemusena võttis hankija kasutusele praeguse keskhaldussüsteemi. Kaebaja, kes selles hankes osales, ei vaidlustanud hanke alusdokumente ega tulemust, s.t seda, et hangiti üks keskhaldussüsteem. Professionaalse turuosalisena pidi kaebajale juba siis olema selge, et edaspidi hangitavad seadmed peavad ühilduma hangitud keskhaldussüsteemiga, kuna vastupidisel juhul oleks see hangitud ilma sisulise mõtteta.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

I

9. Vastustaja esitas 04.09.2026 vastuse lisana riigihanke nr 277945, mille raames on vaidlusalune minikonkurss korraldatud, tehnilise kirjelduse (dtl 240–248). Kuigi see dokument on kättesaadav ka riigihangete registris, võtab ringkonnakohus selle praeguse kohtuasja toimikusse, sest see omab asja lahendamisel tähtsust.

II

10. HKMS § 47 lg 1 järgi võib seadus näha mõnda liiki nõude lahendamiseks ette kohustusliku vaidemenetluse või muu kohustusliku kohtueelse menetluse. Sellisel juhul võib kaebuse esitada üksnes siis, kui isik on pidanud kinni nõude kohtueelseks lahendamiseks ettenähtud korrast, ning üksnes ulatuses, milles tema nõuet ei ole selles korras tähtaegselt rahuldatud. HKMS § 268 lg 1 sätestab, et pakkuja võib esitada oma õiguste kaitseks kaebuse hankija

tegevuse peale, kui ta on läbinud menetluse riigihangete vaidlustuskomisjonis. VAKO jättis kaebaja vaidlustuse 30.06.2026 otsusega läbi vaatamata, kuna VAKO hinnangul ei olnud vaidlustus esitatud tähtaegselt. Halduskohus tühistas oma otsuse resolutsiooni p-ga 1 VAKO 30.06.2026 otsuse, leides, et vaidlustus oli tähtaegne. Ringkonnakohus leiab, et praeguses apellatsioonimenetluses peab olema ringkonnakohtul võimalik anda hinnang ka sellele, kas kaebaja on pidanud kinni kohtueelseks lahendamiseks ettenähtud kohustuslikust korrast, s.o kas kaebaja esitas vaidlustuse tähtaegselt. Seda hoolimata asjaolust, et vastustaja ei ole halduskohtu otsuse resolutsiooni p 1 peale apellatsioonkaebust esitanud. Kuna sisuline otsus, millega lahendati kaebaja nõue, tehti vastustaja kasuks, ei olnud vastustajal põhjust apellatsioonkaebust esitada ja hankeasjas ei saa esitada ka vastuapellatsioonkaebust. Halduskohtu otsuse resolutsiooni p 1 ei ole kohustuslik HKMS § 177 lg-st 1 tulenevalt, sest halduskohus ei ole lahendanud selle resolutsiooni punktiga kaebuses esitatud nõuet HKMS § 37 lg 2 tähenduses. Tegemist on kohtu menetlusliku otsustusega, mis oli eelduseks, et nõuet saaks sisuliselt lahendada. Analooogne menetluslik otsustus oleks tavalise vaidmenetluse puhul kohtulahendi resolutsioonis tehtud otsustus jätta rahuldumata taotlus kaebuse läbi vaatamata jätmiseks. Ka sellise sisuga resolutsiooni punkti õigsuse saaks ringkonnakohus apellatsioonimenetluses vajadusel ümber hinnata, sest kohtueelse menetluse läbimise kui kaebuse lubatavuse eelduste kindlakstegemine on kõigi kohtuastmete ülesanne. HKMS ei näe ette, et seda kaebuse lubatavuse eeldust tuleks ja saaks lahendada eraldi määrusega, mida pärast jõustumist pole võimalik enam kahtluse alla seada, nagu nt kaebetähtaja puhul (HKMS § 124).

11. Eelneval ei ole praegusel juhul siiski asja lahendamisel määravat tähtsust, sest igal juhul nõustub ringkonnakohus halduskohtuga selles, et VAKO jättis kaebaja vaidlustuse põhjendamatult läbi vaatamata. Seega on kaebaja järginud kohtueelseks lahendamiseks ettenähtud kohustuslikku korda, sest kohtueelse menetluse läbimiseks tuleb lugeda ka olukord, kus VAKO on jätnud vaidlustuse õigusvastaselt läbi vaatamata.

12. VAKO leidis, et vaidlustus tulnuks esitada RHS § 189 lg 2 p-s 2 sätestatud, mitte RHS § 189 lg-s 5 sätestatud tähtaja jooksul. RHS § 189 lg 2 p 2 näeb ette, et vaidlustus riigihanke alusdokumendi peale peab olema laekunud vaidlustuskomisjonile hiljemalt viis tööpäeva enne hankemenetluses, sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses ja kontsessioonilepingu sõlmimise menetluses osalemise taotluste, pakkumuste või ideekonkursil ideekavandite esitamise tähtpäeva, kui riigihanke eeldatav maksumus on vähemalt võrdne riigihanke piirmääraga. RHS § 189 lg 5 sätestab, et vaidlustus, mis esitatakse raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetluses, peab olema laekunud vaidlustuskomisjonile seitsme päeva jooksul alates päevast, kui vaidlustaja sai teada või pidi teada saada oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist.

13. Ringkonnakohus jagab halduskohtu seisukohta, et praegusel juhul tuli arvestada vaidlustuse esitamise tähtaega RHS § 189 lg 5 alusel. Halduskohus selgitas asjakohaselt, et säte oma sõnastuses ei viita sellele, et see norm kohaldub ainult raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetluses tehtud otsustele, vaid see viitab lepingu sõlmimise menetlusele tervikuna, mis algab hetkest, mil ettevõtjale esitatakse dokumendid tutvumiseks. Samas RHS § 189 lg 2 p 2, mille alusel tuli VAKO arvates praegusel juhul vaidlustuse esitamise tähtaega arvestada, ei maini raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimise menetlust, kuid nimetab lisaks hankemenetlusele konkreetseid menetlusliigid, mille puhul seda rakendatakse – sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus, kontsessioonileping ja ideekonkurss. Nagu kaebaja on kaebuses tähelepanu juhtinud, kehtib RHS § 189 lg 2 p 2 sellises täpsustatud sõnastuses alates 01.06.2022. Varem puudutas see säte selge sõnaga ainult hankemenetlust, s.o riigihanke korraldamist RHS 2. peatükis sätestatud korras (vt RHS § 4 p 5). RHS kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et RHS mõttes ei loeta hankemenetluseks mitte igasugust formaliseeritud protsessi hankelepingu sõlmimiseks, vaid rangelt ainult RHS 2. peatükis

sätetatud protseduure; hankemenetluse hulka ei kuulu RHS 3. peatükis reguleeritud nn erihangete läbiviimine (lihthankemenetlus, sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlus, ideekonkurss) ega kontsessioonilepingute sõlmimise menetlus, mida tähistatakse väljendiga *riigihanke menetlused*¹. Samas on märgitud, et RHS § 4 p 17¹ kohaselt on ka minikonkurss *riigihanke menetluse* liik². Samuti on asjaomase RHS muutmise seaduse (491 SE) eelnõu seletuskirjas³ (lk 4–5) selgitatud, et eristada tuleb *riigihanke menetlust* kui laiemat mõistet ja *hankemenetlust* kui kitsamat mõistet ning sarnaselt nt lihthankemenetluse, sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluse ja ideekonkursiga on ka minikonkurss riigihanke menetlus. Seega on seadusandja pidanud vajalikuks nimetada RHS § 189 lg 2 p-s 2 lisaks hankemenetlusele ka konkreetseid riigihanke menetlused, millele kõnealune säte kohaldub, kuid nende seas pole nimetatud minikonkurssi kui üht riigihanke menetluse liiki.

14. Ringkonnakohus ei nõustu vastustajaga, et minikonkursi alusdokumentide vaidlustamisel on RHS § 189 lg 5 kohaldamine välistatud seetõttu, et pärast pakkumuste esitamise tähtaega ei saa hankijat sundida alusdokumente muutma. Riigihanke alusdokumentide muutmise võimatus pärast pakkumuste esitamise tähtaega põhineb RHS § 81 lg-1 1 (vt nt Tallinna Ringkonnakohtu 28.04.2022 määrus nr 3-22-619, p-d 13–14), mille kohaselt võib hankija muuta hanketeadet või muid riigihanke alusdokumente avatud hankemenetluses enne pakkumuste esitamise tähtpäeva ning piiratud hankemenetluses, konkurentsipõhises läbirääkimistega hankemenetluses, võistlevas dialoogis ja innovatsioonipartnerluses enne taotluste esitamise tähtpäeva. RHS § 81 lg 1 ei puuduta aga minikonkurssi, vaid RHS 2. peatükis nimetatud hankemenetluse liike. Seega ei ole ringkonnakohtu hinnangul minikonkursi puhul välistatud alusdokumentide muutmine ka pärast pakkumuste esitamist. Arvestades et minikonkursil osalevate isikute ring on teada ja pigem väike ning minikonkursi korraldamine ei ole nii töömahukas ja rangelt reguleeritud kui uue riigihanke korraldamine, ei saa pidada hankija jaoks ülemäära koormavaks vajaduse korral minikonkursi uuesti korraldamist ka juba pärast seda, kui pakkumused on ära esitatud. Siinkohal tuleb lisaks tähele panna, et juhul kui hankija korraldab raamlepingu alusel hankelepingu sõlmimiseks minikonkursi (RHS § 30 lg 4 ja lg 6 p 2), tuleb RHS § 30 lg 9 p 2 kohaselt sätestada pakkumuste esitamiseks mõistlik tähtaeg, arvestades hankelepingu eseme keerukust ja pakkumuste esitamiseks vajalikku aega. Seega ei näe RHS minikonkursi puhul pakkumuste esitamiseks ette minimaalseid tingimusi erinevalt RHS 2. peatükis sätestatud hankemenetluse liikidest (vt RHS §-d 93 ja 94), aga erinevalt ka lihthankemenetlusest, sotsiaal- ja eriteenuste erimenetlustest ning kontsessioonilepingute sõlmimise menetlusest (vt RHS § 125 lg 4, § 126 lg 6¹ § 143). Seega pole tagatud, et minikonkursi puhul oleks üldse enne pakkumuste esitamise tähtaega piisavalt aega, et pakkuja jõuaks esitada vaidlustuse RHS § 189 lg 2 p-s 2 sätestatud 5 tööpäeva jooksul, sest keelatud pole kehtestada pakkumuste esitamiseks ka 5 tööpäevast lühemat aega.

III

15. Vastustaja taotleb jätta apellatsioonkaebus läbi vaatamata osas, mis puudutab kaebaja taotlust kohustada vastustajat viima õigusaktidega kooskõlla TK tervikuna või TK p 1.5, kuna vastustaja hinnangul ei saa TK tervikuna ja TK p 1.5 kaebaja subjektiivseid õiguseid rikkuda (RHS § 185 lg 1). Kuna nimetatud kaebaja taotlused on kaebuse nõuded, tõlgendab ringkonnakohus, et vastustaja taotleb nende nõuete osas kaebuse läbi vaatamata jätmist. Ringkonnakohus jätab selle vastustaja taotluse rahuldamata. Kaebaja on selgitanud, et ta vaidlustab TK-d tervikuna ja TK p-i 1.5, sest üksikute tingimuste kumulatiivne suunatus Cisco

¹ Simovart, M. A., Parind, M., Fels, E. Riigihangete seadus. Kommenteeritud väljaanne. Juura 2025, § 4 komm 13.

² Samas, § 30 komm 15.

³ Kättesaadav <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/b533be92-b5d8-47fc-a71d-fce84a786aa0/riigihangete-seaduse-muutmise-ja-sellega-seonduvalt-teiste-seaduste-muutmise-seadus/>

terviklahendusele muudab kogu TK õigusvastaseks, tekitab turutõrkeid ja tarnijasõltuvuse ning välistab osa raamlepingu partnerite võimaluse pakkumust esitada. Kaebaja on esile toonud, et TK sisaldab tootekategooriaid, mis jagunevad sisuliselt kaheks: 1. kategooria toodetele (videokonverentsiseade 1, 2 ja 3, juhttahvel seinale, juhttahvel lauale, kaamera, lauamikrofon ja laemikrofon) on hankija sätestanud väga detailsed nõuded, millele vastavad sisuliselt Cisco tooteperekonda kuuluvad tooted; 2. kategooria toodetele (ekraan 75, ekraan 85, ekraani seinakinniti, ekraani tugijalg ratastel, ekraani laekinniti ja AV-IP seade) pole piiravaid nõudeid kehtestatud, kuid mille pakkumisele tekib kunstlik takistus ainuüksi sellest, et teised edasimüüjad ei oma Cisco toodete edasimüügi õigust. See tähendab, et TK tingimuste kogum piirab kaebaja pakkumuse esitamise võimalust ka nende seadmete puhul, millel pole Cisco toodetega ühilduvuse nõuet. Seetõttu ei annaks ainult üksikute TK punktide vaidlustamine kaebaja hinnangul talle efektiivset õiguskaitset. Ringkonnakohus nõustub kaebajaga, et sel põhjusel on põhjendatud vaidlustada ka TK-d tervikuna, samuti TK p-i 1.5, milles on loetletud hangitavad tooted. Kuigi üldjuhul hinnatakse iga TK tingimuse põhjendatust eraldi, võib tingimuste kogum kaasa tuua objektiivselt põhjendatud tingimuse õigusvastasuse, kui selle tegelik eesmärk on ebakohastel eesmärkidel konkreetse ettevõtja soosimine (vt Riigikohtu 05.11.2020 otsus nr [3-20-718](#), p 18). Kaebaja selgituse kohaselt selles tema etteheide TK-le seisnebki.

IV

16. Kaebaja apellatsioonkaebus jääb rahuldamata ja halduskohtu otsus muutmata. Halduskohus leidis õigesti, et hankija kehtestatud nõuded on õiguspärased ning kaebaja kohustamisnõuete rahuldamiseks puudub alus. Ringkonnakohus nõustub halduskohtu põhjendustega ega korda neid täies mahus (HKMS § 201 lg 4).

17. Kaebaja taotleb vastustaja kohustamist viia õigusaktidega kooskõlla TK p-d 4.1.19, 4.1.20, 4.1.22, 4.2.19, 4.2.20, 4.2.22, 4.3.1, 4.3.20, 4.3.22, 4.3.26, 4.3.33, 4.3.34, 4.3.36, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4 ja 4.8.11 Cisco Webex Control Hubi ja Cisco Meeting Server 1000 ühildumise nõude osas. Kaebaja väitel on vaidlusaluse minikonkursi TK probleem selles, et selle lähtekohana kasutatakse olemasoleva keskhaldussüsteemi tehnoloogilisi eripärasid ja need süvendavad hankija sõltuvust ühest tehnoloogiatarbijast (vt 14.09.2026 seisukoha p-d 32, 64). Kaebaja seisukohtadest järeldub, et tema pakutavate toodete kasutamise eelduseks on see, et Cisco Webex Control Hubi asemel või kõrval oleks hankijal kasutusel teine keskhaldussüsteem (vt nt apellatsioonkaebuse p-d 3.23, 3.25, 3.46 ja 14.09.2026 seisukoha p-d 55, 64; ka 29.07.2026 istungi helisalvestis, ajamärk 00:19:25 jj).

18. Halduskohus osutas õigesti, et hankija võib hankedokumentide koostamisel ja toodetele nõuete kehtestamisel lähtuda enda vajadusest ja eesmärgist ning ei ole kohustatud hankima tooteid, mis tema vajadusi ei rahulda või mis vastavad üksnes valdkonna miinimumnõuetele (nt Tartu Ringkonnakohtu 08.12.2022 otsus nr [3-22-1145](#), p 13.3; Riigikohtu 05.11.2020 otsus nr [3-20-718](#), p 17). Hankija kehtestatud nõuded hangitavatele toodetele ei ole ebaproportsionaalselt konkurentsi piiravad ja ettevõtjate suhtes diskrimineerivad RHS § 88 lg 7 tähenduses, kui hankijal on nende kehtestamiseks põhjendus (vt samas; Tallinna Ringkonnakohtu 28.04.2020 otsus nr [3-20-157](#), p 14). RHS § 88 lg-ga 6 ei ole vastuolus see, kui tehnilises kirjelduses nõutakse ühilduvust konkreetse tootega (Tallinna Ringkonnakohtu 30.11.2022 määrus nr [3-22-2473](#), p 12). Ringkonnakohus nõustub halduskohtuga, et TK-s toodud nõuded, mis tagavad seadmete probleemideta ühilduvuse olemasoleva keskhaldussüsteemiga, vastavad vastustaja vajadusele ning on objektiivselt põhjendatud. Vaidlust ei ole selles, et vastustajal on kasutusel keskhaldussüsteem Cisco Webex Control Hub ja see on hangitud varasema riigihanke tulemusel, samuti selles, et praeguse minikonkursi esemeks ei ole keskhaldussüsteemi hankimine. Keskhaldussüsteemi hankimine pole selle

raamlepingu esemeks, mille raames hankija praegust minikonkurssi korraldab (vt Riigihanke „Videokonverentsi-, heli- ja esitlusseadmete soetamine ja teenuste tellimine“, viitenumber 277945, tehnilise kirjelduse p 1.1, dtl 240). Ringkonnakohtu hinnangul on seega põhjendatud ka TK-s kehtestatud nõuded, et pakutavad tooted peavad hankijal kasutusel oleva keskhaldussüsteemiga ühilduma (vrd Tallinna Ringkonnakohtu 29.08.2025 otsus nr [3-25-1543](#), p 13). Praegusel juhul ei saaks kuidagi hankija vajadusele vastata tooted, mis selle süsteemiga ei ühildu, vaid mille kasutamine eeldab uue või paralleelse keskhaldussüsteemi kasutuselevõttu. Seetõttu ei pidanud hankija ka üksikasjalike analüüside ja arvutuste abil tõendama, et mitme keskhaldussüsteemi ülalpidamine oleks tema jaoks kulukam, nagu kaebaja näib viitavat.

19. Hankija on siiski ka sisuliselt põhjendanud, miks on vajalik hangitavate toodete ühildumine keskhaldussüsteemiga Cisco Webex Control Hub (konkreetselt TK p-des 4.1.20, 4.2.20, 4.3.34, 4.4.8, 4.5.11, 4.6.6, 4.7.4 ja 4.8.11 sätestatud nõue) ning miks mitme keskhaldussüsteemi samaaegne kasutamine ei ole põhjendatud (vt vastus kaebusele, vastus apellatsioonkaebusele, vastustaja 21.09.2026 seisukoht). Hankija on selgitanud, et keskhaldussüsteemiga ühilduvuse nõude eesmärk on võimaldada suure hulga seadmete konfiguratsiooni haldamist ühest keskkonnast, rakendada turvauuendusi keskselt, vähendada kohapealsete hoolduskülastuste vajadust, tagada seadmepargi ühtne haldus, jälgida seadmete töökindlust ja kasutusstatistikat ning vähendada süsteemide käitamise kogukulu kogu elutsükli vältel. Vastustaja on selgitanud, et kui puudub ühilduvus praeguse süsteemiga, nõuab seadmete seadistamine, haldamine ja kasutamine rohkem teadmisi ja tekitab ajakulu. See tekitab alaliselt suuremat koormust kasutajatoele ja süsteemiadministraatoritele, kes seadmeid hooldavad ja haldavad. Oluliselt suureneb ajakulu ja töömaht veatuvastustel ja -lahendamistel, uute seadmete seadistamisel, tarkvarauuenduste tegemisel. Lisaks tekib vajadus lisasüsteemide loomiseks, sest on vaja luua vahesüsteeme erinevate süsteemide ühildumiseks või keske süsteemi keskhaldussüsteemide jaoks. Vastustaja on ka selgitanud, et igasugused vahe- ja lisasüsteemid vähendavad süsteemi hukukindlust, sest mida rohkem on süsteemis erinevaid komponente, seda suurem on tõenäosus, et mõnd tüüpi komponendis või neil omavahel tekib tõrge; ning standardiseeritud seadmepark võimaldab kriisi ja ümberpaiknemise puhul kiiremat teenuse taastamist ja ümberpaigutamist. Ringkonnakohtu hinnangul on vastustaja selgitused asjakohased ja veenvad. Arvestades et vastustaja teenindab paljusid riigiasutusi ja üle 9000 töökoha, on usutav, et eri keskhaldussüsteemide seadmete või ilma keskhaldussüsteemita seadmete kasutamine nõuaks märkimisväärselt lisaressurssi. Samuti ei sea ringkonnakohus kahtluse alla vastustaja põhjendust, miks on tagatud suurem hukukindlus, kui kasutusel on üks keskhaldussüsteem. See, kas vastustaja hinnangul tagab suurema hukukindluse ühe või paralleelselt mitme keskhaldussüsteemi kasutamine, on eeskätt otstarbekuse küsimus, millesse kohus ei sekku. Seda enam, et praegusel juhul on keskhaldussüsteemi valik otsustatud juba varem toimunud riigihankega.

20. Hankija on esitanud ka selgitused, miks on vajalikud TK p-des 4.1.19, 4.1.22, 4.2.19, 4.2.22, 4.3.1, 4.3.20, 4.3.22, 4.3.26, 4.3.33, 4.3.36 kehtestatud nõuded (vt käesoleva kohtuotsuse p 8). Vastustaja toodud selgitustest nähtub, et kokkuvõttes on need nõuded vajalikud selleks, et vastustaja ei peaks kasutama lisasüsteeme ega asendama olemasolevaid taristulahendusi, mis tähendaks vastustajale lisanduvat tehnoloogilist ning halduslikku koormust. Ringkonnakohtu hinnangul on vastustaja sellega esitanud mõistlikud põhjendused, miks TK-s seatud nõuded on vajalikud.

21. Kaebaja on eraldi nõudena taotlenud kohustada vastustajat viima õigusaktidega kooskõlla TK p 4.6.9, mis näeb ette, et videokonverentsiseadme kaameral on minimaalselt neli pildisensorit. Vastustaja on põhjendanud ka selle tingimuse vajadust. Vastustaja on selgitanud, et see nõue on vajalik tagamaks seadme pildikvaliteet ja võimalus nii lainurgaks, kitsaks nurgaks kui ka fokuseerimiseks ning koosolekul osalevate ja kõnelevate inimeste

tuvastamiseks, samuti automaatika rakendamiseks. Vastustaja selgituse kohaselt annab nelja sensori võimekus suurema alakattuvuse koos rohkemate võimalustega, nt luua erinevaid vaateid, vahetada kiiresti ja märkamatuks kaadreid, eriti kui nt lainurkkaamera näitab pilti kogu saalist kõnes väikselt ja teised kaamerad fokuseerivad ruumi erinevates nurkades olevaid inimesi või vahetavad pilti. Arvestades et vastustaja hangib mh videokonverentsiseadmeid ka nt kohtusaalide jaoks, kus võivad toimuda suure osalejate arvuga istungid, on ringkonnakohtu hinnangul põhjendatud vastustaja vajadus kaadrite kiiresti ja märkamatuks vahetamiseks, saali eri nurkades olevate kõnelejate tuvastamiseks jms. Seejuures on vastustaja esile toonud, et nelja sensoriga videokonverentsiseadmeid pakuvad ka teised tootjad peale Cisco, mistõttu on põhjendamatu kaebaja etteheide, et nelja sensori nõue on Cisco Quad Camera omadus. Kaebaja ei ole vastupidist tõendanud.

22. Eelnevast tulenevalt leiab ringkonnakohus sarnaselt halduskohtuga, et kaebaja vaidlustatud TK punktid, mis kehtestavad hangitavatele toodetele konkreetsed nõuded, ei ole õigusaktidega vastuolus. Ühtlasi ei ole seega õigusaktidega vastuolus TK tervikuna ega TK p 1.5, milles on loetletud hangitavad tooted.

V

23. HKMS § 108 lg 1 kohaselt kannab menetluskulud pool, kelle kahjuks otsus tehti. Menetluskulude väljamõistmise eelduseks on menetluskulude nimekirja ja kuludokumentide esitamine (HKMS § 109 lg 1). Kulud on väljamõistetavad, kui menetlusosalisel on tekkinud kulude kandmise kohustus (HKMS § 109 lg 1¹). Kohus mõistab välja üksnes vajalikud ja põhjendatud menetluskulud (HKMS § 109 lg 6). Menetluskulude põhjendatuse hindamisel tuleb arvesse võtta nii õigusküsimuste keerukust kui ka faktiliste asjaolude mahukust (Riigikohtu halduskolleegiumi otsus nr [3-3-1-80-16](#), p 35). Vajalike ja põhjendatud menetluskulude suurus on eeskätt hinnanguline, mitte arvestuslik, ning kulude suurus tervikuna ei tohiks olla vaidluse iseloomu ja tähtsust arvestades ilmselgelt ülepaisutatud (Tallinna Ringkonnakohtu 29.11.2023 otsus nr [3-23-2038](#), p 29 ja selles viidatud kohtupraktika). HKMS § 108 lg 12 esimese lause kohaselt kohaldatakse menetluskulude jaotusele tsiviilkohtumenetluse seadustiku (TsMS) §-des 173 ja 175 sätestatud. TsMS § 175 lg 3 sätestab, et mitmele lepingulisele esindajale tehtud kulutused hüvitatakse, kui need on tingitud asja keerukusest või esindaja vahetamise vajadusest. Selleks peab kohus kohtuasja materjalidega tutvudes hindama, milles asja keerukus seisnes ning mitme esindaja kasutamise vajadust peab põhjendama menetlusosaline, kes kulude hüvitamist nõuab (Riigikohtu tsiviilkolleegiumi 17.04.2024 määrus nr [2-17-124505](#), p 14).

24. Kuna apellatsioonkaebust ei rahuldata, jäävad kaebaja apellatsiooniastme menetluskulud tema enda kanda.

25. Vastustaja taotleb mõista kaebajalt välja apellatsioonimenetluse esindajakulu 9744,91 eurot (koos käibemaksuga). Menetluskulude nimekirja kohaselt on vastustajale osutatud õigusabi kokku 44,4 tundi tunnihinnaga 177 eurot. Vastustaja ringkonnakohtu menetluses tekkinud kulude kandmise kohustus on menetluskulude nimekirjale lisatud arvetega tõendatud (dtl 279–282).

26. Riigikohtu praktikast tuleneb, et kaebaja peab kohtumenetluses vaidlustuse rahuldamata jäämisel kandma hankija põhjendatud esindajakulud (15.01.2015 otsus nr [3-3-1-68-14](#), p 33; 11.12.2020 otsus nr [3-20-1198](#), p-d 30–31). Seega jäävad vastustaja menetluskulud kaebaja kanda. Ringkonnakohtu hinnangul on vastustaja esindajakulu siiski ülepaisutatud. Kuigi asjas on vaidluse all mitmeid õiguslikke küsimusi ja faktilised asjaolud puudutavad tehnoloogilisi nüansse, nagu vastustaja on menetluskulude hüvitamise taotluses märkinud, on samas jäänud vaidluse sisu ja maht esimese astme kohtu menetlusega suuresti samaks. Ringkonnakohus

nõustub kaebaja 25.09.2026 menetlusedokumentis märgituga, et õiglane ei ole jätta kaebaja kanda kulusid, mis tekkisid sellest, et vastustaja esitas paljuskki oma põhjendused TK-s kehtestatud nõuete vajalikkuse koha ja menetluslikud vastuväited esmakordselt alles apellatsioonimenetluses. Seetõttu leiab ringkonnakohus, et vastustaja vajalik ja põhjendatud esindajakulu on apellatsiooniastmes 5500 eurot (koos käibemaksuga), mis tuleb kaebajalt välja mõista.

(allkirjastatud digitaalselt)